

Slniečko

ROČNÍK 45

MÁJ 1991

5 KčS

JÁNOŠÍROVE VOLKY

alebo

JÁNOŠÍK NA ZÁHORÍ

ŠTEFAN
MORAČČÍK

Neľudský cerovský pán Konrád bral ako smrť. Keď už ožobráčil všetky dediny na okolí hradu, vrhol sa na pastierov a pobral im všetok dobytok. Nepomohli hrozby ani prosby. Pandúri vyhnali aj tú najchudšiu jalovičku najbiednejšiemu bedárovi. Brali všetko: býky, voly, volky . . . Volky-nevolky!

„Ej, keby tu bol Jánošík!” vzdychol si ne-jeden chudák.

A hľa, po ceste ženie sa koč.

Vošiel do jablonickej krčmy, čo bola skra-ja dediny. V tmavom rohu starý Záhorák sl-zy prelieva.

„No toto!” čuduje sa zbojnicky kapitán. „Ej, to už musí byť veľká vec, čo statočnému Záhorákovi naženie slzy do očí!”

Podišiel k starcovi a pýta sa ho:

„A čože, starký, čo sa vám stalo?”

„Ále! Škoda mlčať!” kývol rukou starec. Hrdý Záhorák – a bude sa žalovať? Načo? Aj tak je to márne.

No Jánošík toľko vyzvedal, až sa dozve-del, čo sa pod cerovským hradom prihodi-lo.

„Ej, bistubohu!” luskol Jánošík prstami a zatočil valaškou, len tak spišťalo okolo ne-ho. „Tú vec dám do poriadku. Volky vám doženiem, alebo peniaze za ne dostanem. Zatiaľ sa tu majte dobre.”

Jánošík vzal dvoch svojich hôrných chlapcov a šiel. Ako stará povest' vraví, do-bre poznal cesty v kraji, nuž rýchlo predbe-hol pánových pandúrov, čo hnali dobytok. Na rázcestiach zanechal svojich spoloční-kov, aby tých podarených pohoničov myľili.

Sám dočkal honcov na zákrute cesty. Keď ich zbadal, vyšvihol sa na najbližší strom a spustil sa do slučky povrazu, akoby bol obe-sený. V skutočnosti však nevisel za krk, ale povraz mal pretiahnutý popod pazuchy.

Ej veru, Jánošík vzišiel aj tam, kde ho nezasiali, a vždy prišiel v taký čas, keď bolo chudobe najhoršie. Razom hojil rany a naprával krivdy, čo nesvedomití páni narobili.

Tak sa stalo, že prišiel aj pod cerovský hrad Koriátka.

Vyplazil posmešne jazyk a čakal, čo spravia.

Pandúri-honci div neskameneli od úžas-u, keď zbadali tíško sa kolembajúce telo. Mali ho za človeka, čo sa sám zmárnil. Rýchlo sa ponáhľali ďalej, aby ich obesenec nemátal.

Jánošík sa odviazal, zoskočil dolu a pred-behol ich. Zase vyliezol na strom a pove-sil sa.

Keď honci so stádom podišli bližšie a zba-dali to hrozné ovocie, čo sa tu pri cestách rodí, zhíkli od strachu:

„Fíha! Aj tu jeden visí! A tuším taký is-tý . . .”

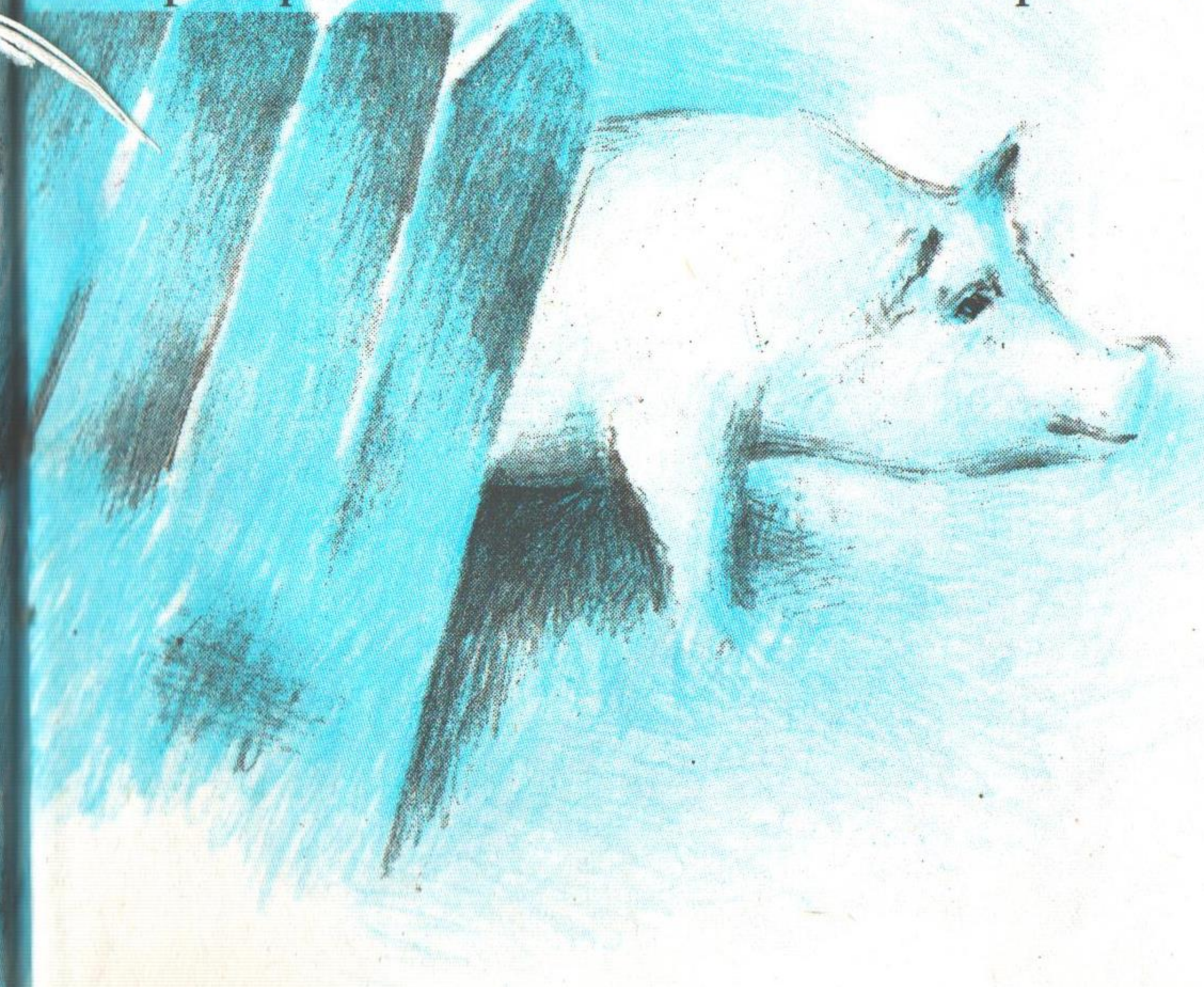
Mazali ďalej, ani sa neobzreli.

A Jánošík ich o hodný kus cesty zase len na strome čakal. Pohojdával sa zboka na-bok a jazyk vyplazoval ako pravý obesenec.

„Á! Šak je to ten istý, čo predtým!” zmera-veli od ľaku. Potom im začalo vrtať hlavou, ako je to možné. Jeden a ten istý obesenec – a visí na troch miestach . . .

„Ná jak! Sám zuý ho prenáša!” vraveli jed-ni, zatiaľ čo druhí sa im smiali.

„Ná víte čo? Dzime sa kuknúť na teho predposledného,” rozhodli sa napokon.

Uviazali statok o stromy a utekali sa pozrieť na toho predposledného. Lenže po tom ani stopy.

„Dzime dál! Možná teho prvého čert ešte neodnéseu,” povedali si a utekali. Chceli tú potvorskú hádanku stoj čo stoj rozlúštiť. Ale ani toho prvého obesena ne-bolo. Akoby sa bol pod zem prepadol.

Keď ich hľadanie omrzelo, vrátili sa naspäť. No ani kráv a volov nebolo, jediný-mi volmi tam boli oni . . .

„Sám čert nám moseu statky poodvazo-vat a do pekua odvést,” mrmlali vystrašení pandúri. Nazreli potom všade, ale ani len kravského chvosta nenašli.

Napokon sa rozbehli po ceste za dobyt-kom. Na krížnych cestách stretli po-cestných a sputujú sa ich na stádo.

„Videli sme, videli, ale šlo bez pastiera. Tade, doľava,” miatli im hlavu Jánošíkovi pomocníci.

Honci nelenili a utekali za stádom, no nikdy viac ho už nevideli, nenašli.

Jánošík, ktorý kravičky a volky pekne-krásne poodväzoval, pokým oni obesencov hľadali, zahnal stádo na jarmok do Trnavy a tam dobre predal. S peniazmi sa vrátil pod cerovský hrad a rozdal okrad-nutým pastierom. A veru za zlaté dukáty sa vtedy dalo všeličo kúpiť!

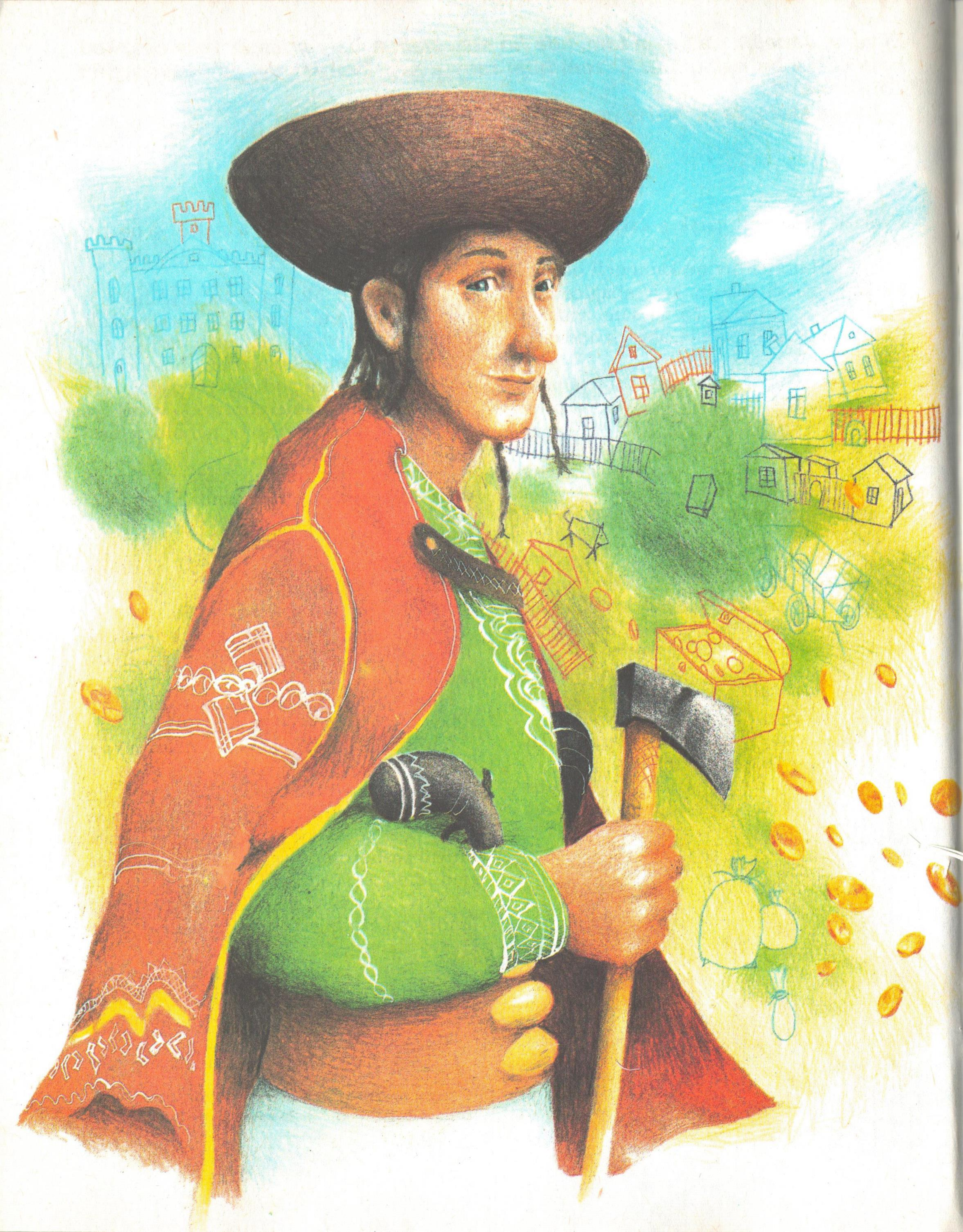
„A ty, cerovský pán Konrád,” odkázal Jánošík na hrad, „viac také figle nerob, lebo krvavo obanuješ!”

Pán Konrád sa nadul a rozkričal na svo-jich pandúrov: „Lapajte ho! Chytajte ho! Mŕtveho či živého dovlečte ho! Ja mu to osladím! Ja mu pár vysolím!”

Lenže márne sa pandúri činili, Jánošíka v tom kraji nikdy nechytali .

Ilustroval DRAHOMÍR TRŠŤAN

Štefan Moravčík

SLONÁRNO

Nehľadajte, je to márne!
Slonárno je pri Komárne,
mušiu míľu hore-dolu,
nájdete tam hrušku holú...

Fíha, to je prekvapenie!
Slon z nej hľadá vyjavene,
zažil hroznú pohromu.
Ako zlezie zo stromu?

Poznáte slona –
rozvážne koná,
premyslene.
Sadne si na list
a počká do jesene.

Vietor ho znesie dolu,
nájdeš len hrušku holú.

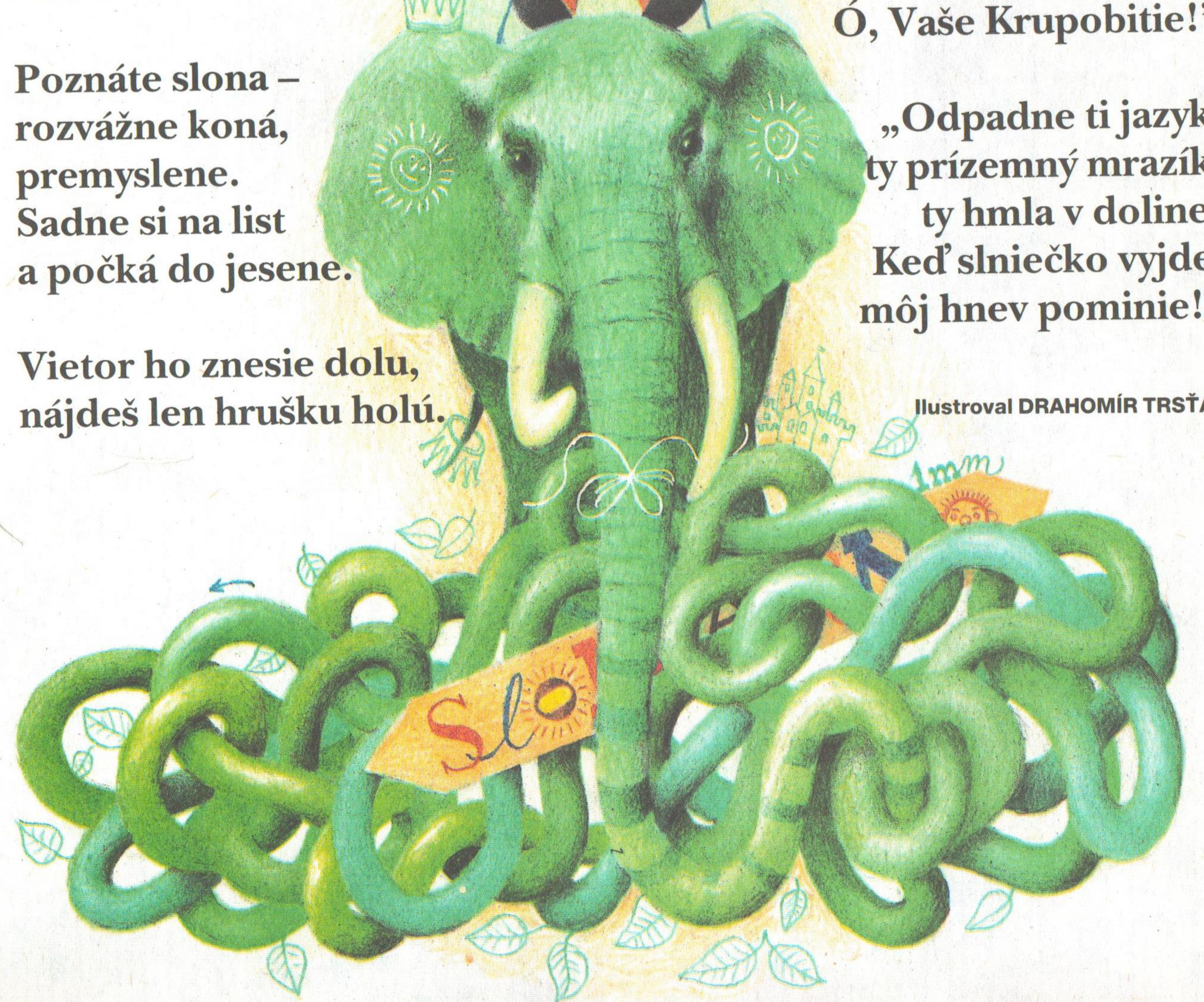

KEĎ VYJDE SLNIEČKO

Zobudil sa prísny kráľ
s pohľadom, čo vraždí.
Šašo sa mu iba smial,
smial by sa mu každý.

„Radšej ani nevstávajte,
kucpacu narobíte!
Ó, Vaša Jasnosť!
Ó, Vaša Oblačnosť!
Ó, Vaše Krupobitie!”

„Odpadne ti jazyk,
ty prízemný mrazík,
ty hmla v doline!
Keď slniečko vyjde,
môj hnev pominie!”

Ilustroval DRAHOMÍR TRŠŤAN

Po polnoci sa obrátil tvárou k stene. Bol celý zdurený, podivne chrčal: sipľavé zvuky boli rôzne vysoké – on spieval! Nakoniec napodobňoval zvuk bubnov. Tak skončil. Bolo to piateho decembra roku Pána 1791.

Pohreb bol náhlivý: v holej truhle, bez kvetov, za tmy. Odviezla ho opustená kára, šiel za ňou len pes.

Mŕtvy skončili na cintoríne sv. Marka v hromadnom hrobe medzi tulákmi, bedármi a stroskotancami.

V novinách vyšla krátka správa, že zomrel Mozart – tridsaťpäťročný hudobník. Dokopy šesť a pol riadka.

***

Mozarta som poznala doslova od detských topánočiek. Moja mamička pochádzala totiž zo Salzburgu. Jej otec tam mal obchod – bol to zámožný a vážený občan – dlhé roky bol v meste starostom, za zásluhy ho dokonca povýšili do šľachtického stavu. Mamička sa vydala do Čiech, narodila som sa v Prahe. Cesta z Prahy do Salzburgu trvala kočom celé tri dni, napriek tomu sme občas za starým otcom chodili.

Na prvú návštevu sa pamätám azda najživšie.

Starý otec nás zaviedol do Obilnej ulice. Pred domom číslo 225 bola tlačnica. Ľudia pozerali hore na rozžiarené okná na treťom poschodí: vraj sa tam stal zázrak...

Všetko sa začalo tým, že v rodine arcibiskupského huslistu sa dvadsiateho siedmeho januára roku 1756 narodil syn. Jeho matka pri tom bezmála prišla o život. Mala už tridsaťšesť rokov, toto bol jej siedmy pôrod, zo všetkých detí ostala nažive len dcérka Anna. Preto na novorođeňa hľadeli s úzkosťou:

„Bude žiť?“

„Tento bude iný,“ tešil otec rodičku, „ten prežije všetko!“

Keď niesli dieťa na krst, ozval sa organ.

Chlapček vytŕčal hlávku z povojníka, obracal oči k rozozvučanému chóru.

„Bude z neho hudobník!“ žiaril otec.

„Bude z neho to, čo mu určí Boh!“ napomenul ho kňaz.

Malého občana zapísali do matriky:

„Joannes Chrysostomos Wolfgangus Theophilus Mozart.“

Zbohom môj

KRÁSNY

plameň!

Takto pomenoval jednu zo svojich nádherných piesní rakúsky hudobný skladateľ Wolfgang Amadeus Mozart. Rok 1991 je vo všetkých kultúrnych krajinách zasvätený jeho životu a jeho hudbe, pretože

uplynie 200 rokov od jeho smrti. Aj ty máš možnosť dozvedieť sa o tomto veľikánovi, ak si prečítaš knihu českého autora Zdeňka Mahlera Zbohom, môj krásny plameň!

„Čo je na tom zázračné?!” namietla som starému otcovi, keď sme po schodoch kráčali hore k bytu Mozartovcov – odjakživa som zle znášala, keď sa obdiv sústredil na niekoho iného ako na mňa.

Starý otec tajomne zdvihol prst – však uvidím, vlastne počujem!

Ako chlapec rástol, záľuba v tónoch v ňom prerástla na jedinečný talent. Najradšej sa hral pod čembalom: stačilo brknúť na klávesu a jeho detská tvárička sa zmenila zaujatím. To ho dokázalo odvieť od hračiek. Inokedy vyliezol z postielky a vzrušene počúval za dverami, ako otec muzicíruje s priateľmi. Matka ho našla na prahu: zaspal v nočnej košielke. Neskôr rodičov prebudilo skúmané brnkanie: chlapča sa naťahovalo ku klávesám, zisťovalo, ktorá vydá aký tón, skúšalo vyťukávať súzvučky tercií.

„Veď v tej tme nič nevidíš.“

„Nepotrebuje vidieť,“ šeptal otec, „stačí, že počuje.“

Posadil si človečička na kolená a uprostred noci ho začal učiť.

Ráno ich matka trikrát volala raňajkovať: chlapec bol neúnnavný, dychtivo sa zmocňoval poznatkov, nasával ich ako huba, znovu sa hŕnul k čembalu, potreboval hudbu ako vzduch, hral, ako iný tvor dýcha.

Akoby sa ani neučil – hneď vedel. Začal a vedel. Prišiel na svet hotový.

Keď sme so starým otcom vkročili do salónu, privítala nás veвериčka. Preháňala sa v otáčavom bubne a nadšene rapotala. Z bielych klietok vykúkali vtáci, na okne zívala mačka.

Čakala som na ten zázrak, v salóne však bolo prázdno. Len v kúte za skriňou čosi škrabotalo. Malý chlapec sústredene písal kriedou po dlážke, po stenách i po nábytku – samé číslice. Na temene sa mu krútili plavé vlásky, zdal sa mi mrzký, veľké uši mu trochu odstávali, mali zvláštny tvar: nemali lalôčiky.

Tak som prvý raz uvidela božského Mozarta.

Nato vplával milostpán a zakosil nohou v galantnom úklone. Pán otec – Leopold. Hovorilo sa o ňom, že so svojou paňou sú najkrajší pár v Salzburgu – ihneď sa mi sprotivil.

Podložil pod chlapca rodinnú bibliu a malý Wolfi sa od čembala spýtal môjho starého otca, čo má zahrať. Starký zo žartu zabrnkal na

klávesách tri tóny. A to škvŕňa spustilo – a vytvorilo z daného motívu takú hudobnú paradu, až sluch prechádzal!

Bolo to neuveriteľné: stále som poškuľovala, že hádam nad ním zbadám nejaké strieborné drôtičky, ktorými ktosi hýbe, to predsa nehral len on?!

Starý otec sa zamyslel a potom ako starosta povedal:

„Po meste chodia reči, že to, čo stvára váš synček, je proti prirodzenosti – a tým proti Bohu. A tak jeho eminencia pán arcibiskup prikázal, aby ste sa s chlapcom čo najskôr dostavili na vyšetrenie.“

Neskôr starý otec rozprával, ako pán arcibiskup dal Wolfimu úlohu a prikázal ho zavrieť osamote, aby mu otec nemohol pomáhať. Povrávalo sa totiž, že starý Mozart podvádza: to, čo vydáva za skladby svojho syna, vraj skomponoval sám.

Na listoch, ktoré Wolfi popísal, bolo viac machulí ako nôt, ale znalci uznanlivo pokyvovali hlavou:

„Nie je to až príliš ťažké?“

„Veď je to koncert!“ vyletel chlapec. „Ten má byť ťažký!“

A hneď nato ho všetkým prítomným z listu sám zahral.

Arcibiskup vo vytržení rozhodil ruky a s očami prevrátenými k nebesám zvolal:

„Boh urobil v Salzburgu zázrak.“

Prel. KATARÍNA HATALOVÁ

Ilustr. BLANKA VOTAVOVA

Kniha Zbohom, môj krásny plameň! vychádza v Mladých letách v edícii Klub mladých čitateľov. Pre tých, ktorí si ju kúpia, pripravili sme malé prekvapenie. Na záložky na knihe treba odstrihnúť vyznačený trojuholník, nalepiť ho na korešpondenčný lístok, napísať naň svoje meno a presnú adresu a poslať na adresu Mladé letá, Klub mladých čitateľov, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava. Päť vyžrebovaných čitateľov odmeníme gramoplatňami s Mozartovou hudbou.

„Je načase, aby sme sa vrátili domov,“ zaštebotala lastovička Jana z Nitry. Vtáky uznali, že má pravdu. V horúcej Afrike sa už nudili.

„Slniečko už začína hriať aj doma,“ ozval sa ktorýsi vták.

Nastal zhon, aký býva pred veľkou cestou. Každý vták si bral so sebou malú batožinu a v nej niečo na zobnutie.

Rozlúčka s Afrikou trvala dosť dlho, lebo s vtákmi sa prišli rozlúčiť levy, tigre, žirafy, antilopy, ťavy, pštrosy a ešte ktosi: leopard Leonard. Tak zareval „dovidenia!“, že sa vtáky naľakali a radšej odleteli o minútu skôr.

Keď sa už vznášali tretí deň, ozval sa bocian Teofil, ktorý letel do Šiah.

„Pozrite sa na to sťahovacie auto, nad ktorým letíme. Čo keby sme sa kúsok zviezli?“

„To je nápad!“ radostne zvolali vtáky a zlietli tak nízko, že v sťahovacom aute si šofér Fero myslel, že bude pršať. Keď mu však zamávali, aby zastal, pochopil, že to prileteli za ním. Keďže sa veľmi bál, že bude platiť príliš vysokú pokutu za nedovolenú rýchlosť, radšej zastal.

„To nie je možné, veď je

to náš Fero zo Šiah! Čo tu robíš v Afrike?“ zval sa s ním bocian Teofil.

„Bol som tu na brigáde,“ odvetil šofér Fero a pozval všetky vtáky do auta: „Nasadajte, odveziem vás!“

Vtáky čakali len na to. Pohodlne si posadali, auto zaštrbilo tú-tú-tú a vtáčikovia si začali vyspevovať šviri-điri-šviridiri.

Kilometer pred Egyptom sťahovacie auto zastalo.

„Všetci vystúpiť!“ zvolal šofér Fero.

„To sme už doma?“ prebudil sa bocian Teofil.

„Nie, ale pokazil sa nám motor. Musíte vydržať, oprava trochu potrvá,“ dodal.

„Načo nám je cudzia pomoc? Skúsme sa dostať domov na vlastných krídlach,“ navrhla lastovička Jana z Nitry.

„To bude vzruchu na čerstvom vzduchu!“ potešil sa bocian Teofil.

A tak sa vtáky vysťahovali zo sťahovacieho auta pod modrú oblohu.

Teraz sú už všetci doma. Šofér Fero sťahuje nábytok a vtáky sa sťahujú do nových hniezd. Spievajú si pritom šviri-điri-šviridiri.

Možno je to jarná pesnička o domove.

Ilustrovala BLANKA VOTAVOVA

So slniečkáarskym bicyklom

Milí SLNIEČKÁRI! POZOR! Dnes sa roztáča predposledné kolo veľkej vlastivednej súťaže. Vo vašej mape Slovenska sú už len dve prázdne miesta. Od blízkeho víťazstva vás delí len kúsok šťastnej náhody a dve správne odpovede na naše posledné súťažné otázky. Veríme, že vydržíte do konca! Aj dnes si vystrihnite obidva súťažné kupóny. Jeden nalepte na korešpondenčný lístok a so správnou odpoveďou pošlite do Slniečka. Druhý nalepte do mapy Slovenska, ktorú ste si odložili zo septembrového Slniečka. Každého, kto nám na konci školského roka pošle mapu so správnymi nalepenými kupónmi, zaradíme do žrebovania o slniečkáarsky bicykel a ďalšie ceny.

Hvezdárove sny

V roku 1889 odchádzal mladý študent Milan Rastislav Štefánik na štúdiá. Keď ho otec vypravádzal z rodnej obce, nezabudol mu pripomenúť:

„Vieš, kto je tvoj otec a kto si ty. Buď v srdci vždy dobrý Slováčok a nehanbi sa za svoju materinskú reč.“

A naozaj. Milan si otcove slová chránil v duši po celý život. Či to bolo na štúdiách v Šoproni alebo v Prahe a či ešte ďalej, v odľahlých končinách celého sveta. Z nemesného skromného študenta sa stal veľký hvezdár. Jeho cesta ku hviezdám bola ťažká. Ale ak poznáte rozprávku Cesta k slncu alebo tú o Troch citrónoch a sklennom vrchu, viete si jeho útrapy iste dobre predstaviť. Štefánik vystúpil na Mont Blanc – najvyšší ľadový štít v Európe, aby odtiaľ pozoroval Slnko a Mars. Čelil mnohým nebezpečenstvám: snehovým mostom nad ľadovými trhlami, hustej hmle i obrovskej lavíne. Dosiahol svoj vytúžený cieľ. Na svojej ceste za Slnkom sa dostal aj do Španielska, Samarkandu, Alžírsku, ba dokonca i na ostrov Tahiti, kde pozoroval Halleyovu kométu. Precestoval takmer celý svet.

Myslíte si, že na týchto dobrodružných výpravách zabudol na domov? Svoju lásku k vlasti a maličký obrázok rodnej fary nosil stále pod košeľou ako svoje najvrúcnejšie tajomstvo.

Keď vypukla prvá svetová vojna, hvezdár sa zmenil na vojaka-letca. Česko-slovenské vojenské légie bojovali po boku veľkých štátov, ktoré nám pomohli oslobodiť sa spod rakúsko-uhorského panstva a založiť si novú republiku. Milan Rastislav Štefánik bol našim prvým česko-slovenským generálom a vo veľkej miere pomohol založiť spoločný štát Čechov a Slovákov. Vy, ktorí poznáte majestátnu mohylu na Bradle, iste viete, ako sa skončil chrabry život nášho národného hrdinu. 4. mája 1919 Štefánik zahynul v troskách lietadla, ktoré sa zrútilo neďaleko Bratislavy. Na mieste tejto tragédie dodnes stojí mohyla s pamätnou tabuľou, chránená hlinenými valmi a lipovou alejou. Nájdete ju neďaleko bratislavského letiska v Ivanke pri Dunaji.

Aká je vaša úloha? Napíšte nám názov kopaničiarskej obce v blízkosti Brezovej, kde sa narodil Milan Rastislav Štefánik. **Správne odpovede čakáme do 20. mája 1991.** Korešpondenčné lístky posielajte na adresu redakcie Slniečka, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava.

Pripravila LUBICA KEPŠTOVÁ

..... po Slovensku

Štefánikova matka

A roztúžil sa bolestne
a bôľ mu viazol v hrdle
a vyšvihol sa ako vták
a za ním celé krdle...

Chod', syn môj, vo svet široký,
keď už raz tak byť musí,
to naše plemä slovenské
i tak sa v biede dusí.

Hoj, za ním krdle bez počtu
a všetky jasné, smelé,
slobodu nesú, slobodu
a on im lieta v čele.

Chod', syn môj, v svete ďalekom
na mater nezabudni
a vráť sa, vráť sa víťazom,
keď svitne raz deň súdny.

Slobodu nesú, slobodu
a rodná zem ich čaká,
už vidno letieť oblohou
najjasnejšieho vtáka.

A išiel chlapec belavý
a miňali sa letá
a naučil sa vo svete,
ako sa voľne lieta.

Slobodu nesie, slobodu,
hoc život svoj dá za ňu.
Už rodná zem mu pije krv
a matke slzy kanú:

Po púšťach lietal, ostrovoch
a meral hviezdne dráhy;
matkino slovo v srdci mal,
na mysli domov drahý.

Už si mi, syn môj, dolietal,
už, ty môj sokol prvý.
Nech čistý kvet tu vyrastie
z tej tvojej čistej krvi.

A keď už prešiel tri svety,
za matkou túžil veľa
a v očiach sa mu ziskrilo,
keď zahrneli delá.

nech slnce božie svieti naň
a zem mu dáva vlahy.
Mať tvoja rodná žehná ťa –
spi sladko, syn môj drahý!

Chlapec s orlími křídly

Na morském pobřeží na východě Kanady žila raz chudobná vdova. Muž sa jej utopil v istý búrlivý deň, keď ďaleko od brehu chytal ryby, a ostal jej iba synček. Tak s matkou žili sami a bolo im spolu dobre. Chlapec, hoci malý, bol už veľmi mocný a vedel poľovať a chytať ako dospelý lovec. Každý deň priniesol nejaký úlovok, a preto s matkou nikdy nehľadovali.

No stalo sa, že Veľký orol, ktorý rozduchával v tom kraji vietor, sa veľmi rozhneval, lebo mu nedávali dostatok poživne. Lietal nad zemou, hľadal potravu, ale nijakú nemohol nájsť.

„Ak ma ľudia nenasýtia, postarám sa, aby hľadovali aj oni!“ vyhrážal sa. „A keď budem veľmi hladný, pojem im všetky deti! Aj moje deti musia niečo jesť!“ Rozprestrel veľikánske krídla, zatrepal nimi a vzbúrili do výšky vodu, stromy ohol k zemi, vytrhal kukuricu a tak vyčíňal mnoho dní, že sa Indiáni báli vyjsť von.

Chlapec s matkou už boli veľmi hladní, lebo sa nedalo chodiť na lov.

„Musím ísť a niečo uloviť,“ povedal chlapec, „lebo už nemáme ani omrvinky. Dlhšie už nemôžeme čakať.“

A keď odchádzal dodal:

„Viem o tučnom mladom bobrovi na brehu rieky v trstine. Pôjdem ho uloviť a tak zopár dní vydržím.“

Matka ho nechcela pustiť, bála sa oňho, lebo Veľký orol bol ešte vždy v kraji, ale chlapec sa nedal presvedčiť.

„Keď budem preč, musíš na mňa ustavične myslieť a ja budem ustavične myslieť na teba. Tak sa mi nemôže nič zlé stať.“

Vzal si veľký lovecký nôž a vydal sa za bobrom na breh prudkej rieky, ktorá vtekala do mora. Bobra ľahko našiel. Práve spal a chlapec ho šikovne zabil. Potom si ho prehodil cez plece a vydal sa na spiatočnú cestu.

Nesiem bohatý úlovok, myslel si, vydrží nám dlhý čas.

Z diaľky ho však zbadal Veľký orol a bez výstrahy sa naňho vrhol. Zdrapil ho mocnými pazúrami za plecía a odniesol aj s bobrom. Chlapec mu chcel vraziť do hrude nôž, ale orol mal

Kanadská indiánska rozprávka

nepoddajné, hrubé perie a chlapec nebol ešte taký mocný, aby ho nožom prebodol. Nijako si nevedel pomôcť.

Neskôr istotne vymyslím spôsob, ako ujsť, utiešoval sa v duchu, a pomôže mi, keď na mňa bude myslieť matka.

Netrvalo dlho a Veľký orol priletel domov. Hniezdo mal na vysokánskej skale pri mori. V hniezde bolo veľa mláďat a všetky chceli jesť. Veľký orol hodil chlapca do hniezda a rozkázal mu, aby sa z neho nepohol.

„Najprv zjem bobra a potom prídeš na rad ty,“ povedal, roztrhal bobra na kúsky a nakrmil mláďatá.

Chlapec ležal ustrašený v hniezde a lámal si hlavu, ako by mohol ujsť. Dni sa míňali, vysoko nad hlavou mu krúžili vtáky, ďaleko na mori videl krásne lode, ale za svet nevedel, ako sa oslobodiť. A pomoc neprichádzala. Začal sa pripravovať na smrť.

Matka ho zatiaľ doma vyčkávala, no on nechodil. Podľa toho vedela, že je vo veľkom nebezpečenstve, alebo je už nebudaj mŕtvy. Ako tak jedného dňa oplakávala svojho syna, odrazu sa pri nej zjavila starenka.

„Prečo plačeš?“ spýtala sa.

„Lebo mi odišiel syn a dlho sa nevracia,“ odvetila. „Viem, že ho postihlo nešťastie. Smelí bojovníci z môjho kmeňa ho išli hľadať, no bojím sa, že si syna už nikdy neuvidím.“

„Vaši bojovníci veľa nezmôžu. Musíš synovi pomôcť svojimi myšlienkami, lebo svetská sila je tu slabá. Pomôžem ti, lebo Malí ľudia z vrchov ma obdarili zázračnou mocou.“

Tej noci si chlapec všimol, že z bobra neostal ani kúsok. Vedel, že ak sa rýchlo nezachráni, ráno naisto zomrie.

Keď zaspal, v sne sa mu zjavila matka a povedala:

„Keď zajtra ráno Veľký orol odletí, zakliesni nôž medzi skaly tak, aby ostrá čepeľ trčala hore. Keď sa potom na teba vrhne, aby ťa zmárnil, hrudou narazí na nôž a ten ho prepichne.“

Keď Veľký orol ráno odletel, chlapec urobil,

(Pokračovanie na str. 21)

VLASTIVEDA

Dnes väčšina obyvateľov Slovenska žije a pracuje vo veľkých alebo menších mestách. Naše mestá sú mladšie ako naše dediny – vznikli asi pred sedemsto rokmi.

Remeselníci – kováči, hrnčiari, krajčíri, obuvníci, pekári a mnohí ďalší, ktorí v čase, keď ešte nejestvovali továrne, vyrábali všetko

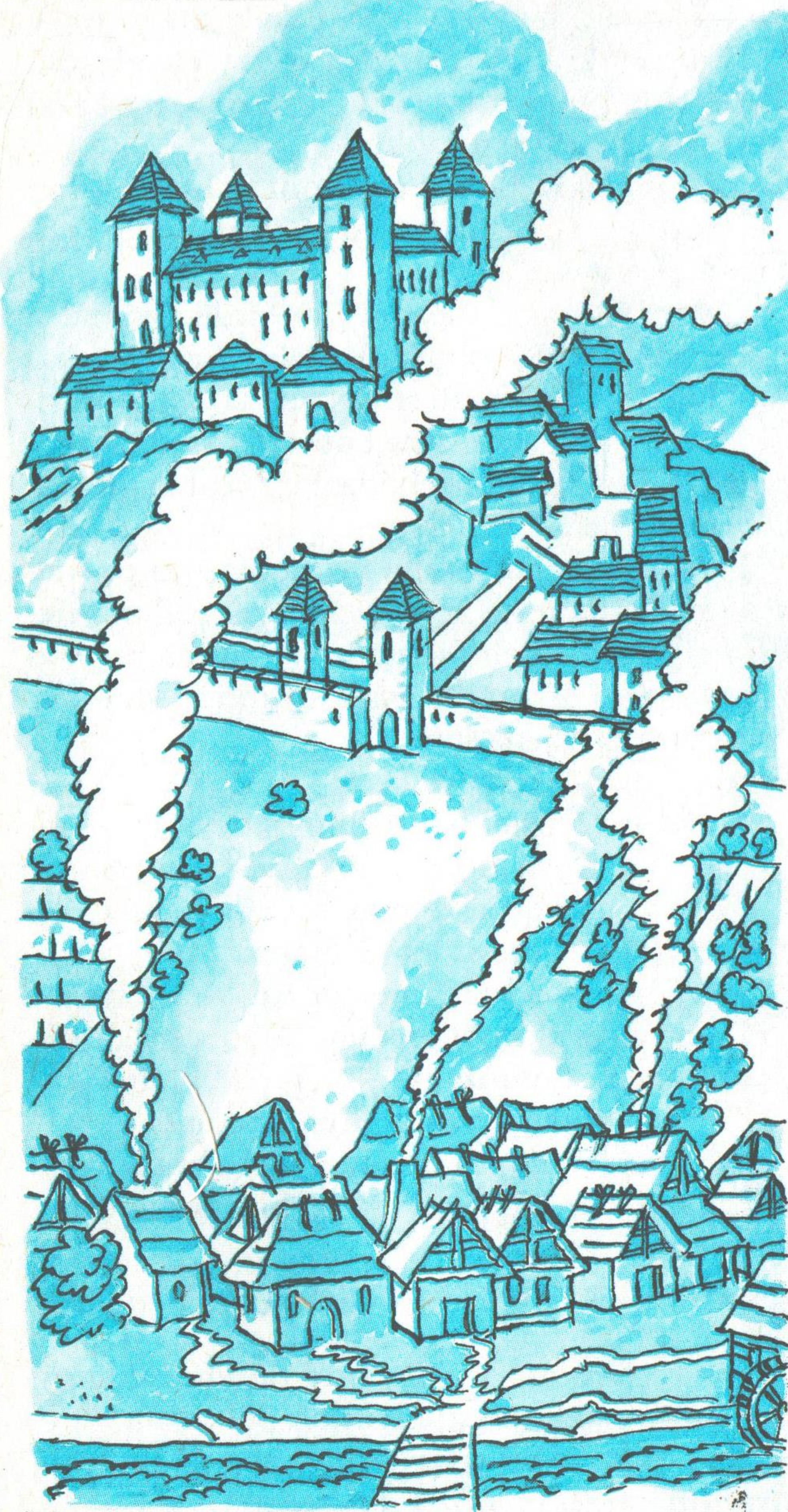
Naše

potrebné pre život – sa najradšej usadzovali v osadách na križovatkách obchodných ciest a pod veľkými hradmi. Hradny im poskytovali bezpečnú ochranu a nakupovali ich výrobky. Bohatí remeselníci a obchodníci sa čoskoro vymanili zo závislosti od hradu a premenili svoje osady na **nezavislé mestá**.

Okrem miest obývaných obchodníkmi a remeselníkmi vznikali u nás aj bohaté **banské mestá**. Sláva zlatej Kremnice, striebornej Banskej Štiavnice a medenej Banskej Bystrice sa po stáročia šírila nielen po celej Európe, ale aj v zámorí, pretože výrobky z bystrickej medi boli i na lodiach, ktoré objavovali Ameriku.

Nie všetky mestá boli však rovnako bohaté a veľké. Niektoré zostali malými mestečkami s niekoľkými remeselníkmi. Iné sa stali takými bohatými, že si zabezpečili ochranu samotného kráľa, ktorý im na veľkých pergamenových listinách vlastnou pečatou potvrdil ich slobody, práva a výhody v obchodovaní. K najväčším slobodným kráľovským mestám patrili banské mestá, spišské mestá, Košice, Prešov, Bardejov, Žilina, Trenčín a Trnava. Bratislava bola nielen najväčším mestom na Slovensku, ale aj hlavným korunovačným mestom uhorských kráľov.

Srdcom starých miest bolo **hlavné námestie**. Konali sa na ňom veľké **trhy a** výročné **jarmoky**, ktoré trvali niekoľko dní. Na hlavnom námestí sa konali i slávnosti, divadlá, popravy a schádzali sa tam každoročne aj všetci dane platiaci obyvatelia mesta, aby zvolili **richtára a mestskú radu** spomedzi najbohatších obyvateľov. V **radnici** sa mestská rada schádzala na svoje zasadnutia, rozhodovala o osudoch mesta a niekedy i súdila

pre

PRVÁKOV
DRUHÁKOV
TRETIÁKOV
ŠTVRTÁKOV

a šprádkov

mestá

drobné krádeže i veľké „hrdelné prečiny“. Tresty, ktoré bývali kedysi kruté, vykonával mestský kat. Niektoré mestá si pre svoje radnice vystavali krásne nové budovy rovno v strede námestia. Na ich výstavbu a výzdobu si meštania neraz povolávali najlepších umelcov svojej doby.

Na hlavnom námestí stáli najkrajšie domy najbohatších kupcov a remeselníkov. Ďalšie **remeselnícke domy** stáli v jednotlivých uliciach. Muselo v nich byť dosť miesta nielen na bývanie, ale aj pre dielňu, sklady tovaru, izby pre hostí a stajne pre kone i komôrky pre služobníctvo, bez ktorého sa vtedy žiadna veľká mestská domácnosť nezaobišla. V **kláštoroch** žili mnísi a mníšky uzavretým spôsobom života a v modlitbách k Bohu. Niektorí z nich však vyučovali deti, či spravovali mestské nemocnice.

Pred chamtivosťou okolitých hradných pánov i rabovačkami armád v časoch vojen si meštania chránili svoje bohatstvo pevnými kamennými **hradbami**. Mohutné mestské brány sa na noc vždy zatvárali a aj vo dne cez ne mestskí stážnici nepustili hocikoho. Keď sa blížil nepriateľ, mesto bránili všetci.

Už v dávnych časoch ležali pred hradbami predmestia, ale len asi pred stopäťdesiatimi rokmi začali naše mestá prudko rásť. Na ich okraji vznikali prvé fabriky i robotnícke kolónie. Osobite za posledných štyridsať rokov, keď sa do miest presťahovala väčšina obyvateľov Slovenska, obkolesili staré centrá obruče sídlišk. Vysoké panelové domy sa neraz zahryzli i do stredu miest – no i tak sa (v našich mestách) uchovalo ešte veľa krásnych starých budov, rozprávajúcich o dávnej sláve i každodennom živote našich

dedov a pradedov. Najvzácnejšie chránime ako mestské pamiatkové rezervácie, ale každé mesto by si malo chrániť svoje centrum ako vzácne dedičstvo svojich otcov. Raz ho budete sami zveľadovať a chrániť, zatiaľ by ste mali spoznávať, čo je vo vašom meste krásne a najcennejšie.

ALŽBETA SOPUŠKOVÁ
Ilustr. JOZEF CESNAK

PRÍBEHY
Z O
SLOVENSKÝCH
DEJÍN

Svätoplukova NEVESTA

PÍŠU ŠTEFAN MORAVČÍK
A ZUZANA ZEMANÍKOVÁ
ILUSTRUJE MARIÁN ČAPKA

Svätopluk sa rozhodol, že sa ožení. K českému vladykovi vyslal poslov po nevestu.

Český vladyka sa cítil poctený. Svoju krásnu dcéru aj s venom poslal na Veľkú Moravu.

O chystanej svadbe sa dozvedel nemecký biskup Arno. Práve lúpežil v Čechách.

Nemecká tlupa začala ihneď svadobný sprievod prenasledovať.

Keď Nemci prepadli sprievod, spomenula si nevesta na svoj perlový náhrdelník.

Chamtiví Nemci zoskočili z koní a vrhli sa na perly.

Svadobčania ďaleko nešli. Onedlho mali Nemcov znova v päťách.

V priesmyku čakalo Nemcov prekvapenie – pichľavý zásek z planých jabloní.

Svadobná družina z posledných síl docválala k spásnosným hradbám.

Bohatá česká nevesta prišla k Svätoplukovi chudobná ako kostolná myš.

Miška je myška

12. ČASŤ

BLATULIAK

„Dobrá rozprávka,” pochválila som ocina, „lenže nohy mi hovoria, že už príliš dlho nebehali. Idem sa von pohrať.”

Oco užasol:

„Tu? Vonku je samé blato, veď pršalo.”

„Fajn, môžeme sa s ním guľovať, alebo si urobíme BLATULIAKA.”

„Čo si urobíme?” Oco mi vôbec nerozumel.

„Predsa blatuliaka. Robí sa tak isto ako snehuliak, lenže nie zo snehu, ale z blata,” vysvetlila som mu. „Také ľahké nevieš?”

Oco najskôr nechcel ani počuť, no ja som sa nedala.

„Povedal si, že na úteku sa môže robiť VŠETKO, aj také veci, ktoré sa inokedy nemôžu...”

„To som povedal?” prekvapil sa oco a poškrabal sa za uchom. „Hm... no, keď som to povedal, asi to bude pravda,” uznal a ja som sa výborne pohrala. Blatuliak sa mi síce nepodaril, ale utľapkala som si z blata domček a aj som si zaskákala do jednej úplne plnej kaluže.

Oco sa smial a vravel:

„Ty sa hráš najmä na prasiatko!”

Možno mal pravdu, ale hralo sa to krásne.

„A máme blatuliaka,” oznámil mi oco, keď som chcela nastúpiť do auta.

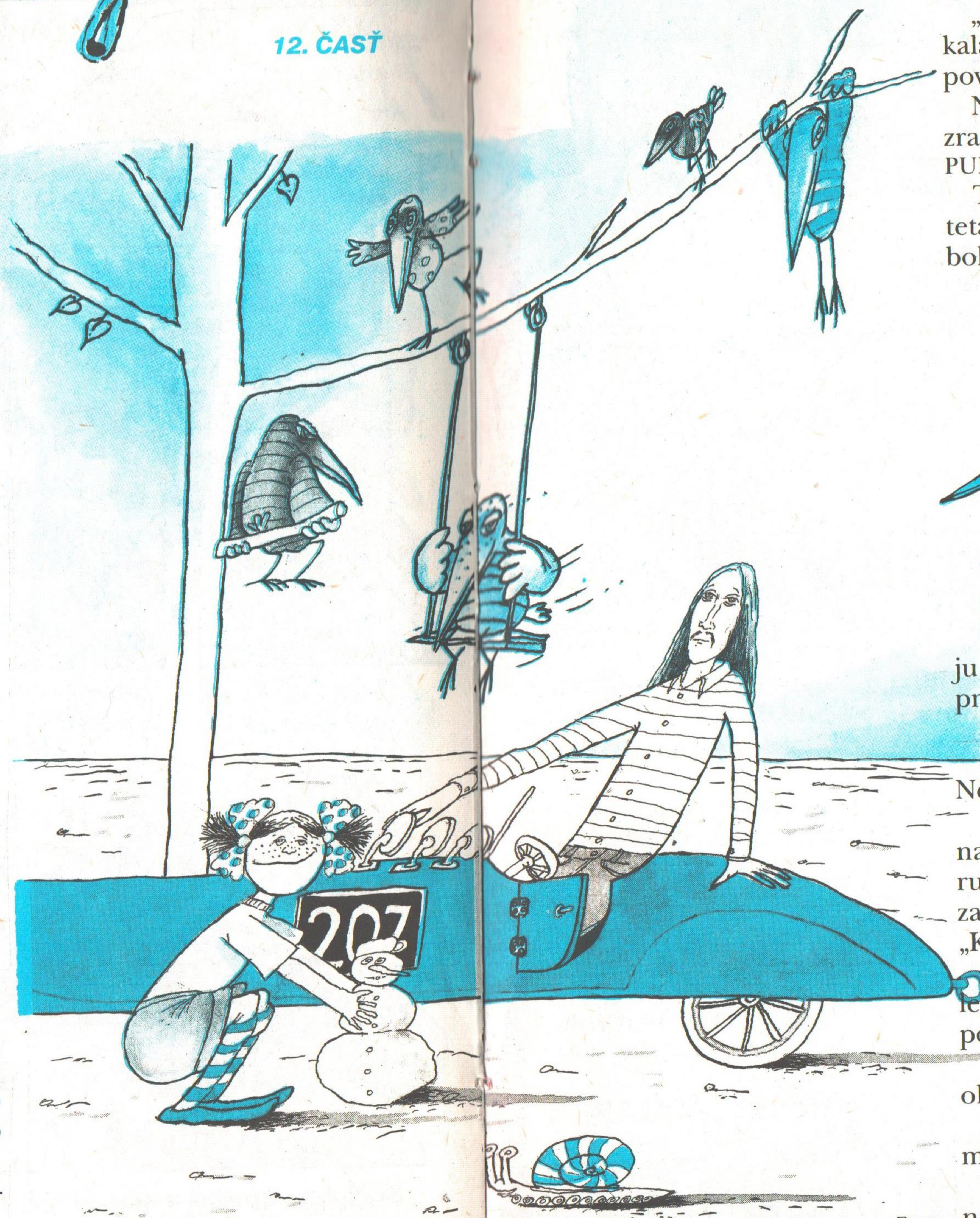
„Kde?” rozhliadala som sa naokolo, ibaže nič som nevidela.

„Škoda, že nemáme zrkadlo. Ty si blatuliak,” uškŕňal sa oco a pritom prestieral na sedadlo deku, aby som vraj neurobila z auta BLATAUTO.

KATASTROFA

Báli sme sa ísť domov. Pomaly sa začalo stmievať, auto poľahky našlo cestu do mesta – až som sa čudovala, ale oco mienil, že mamina doma asi ešte nebude.

„A keby aj bola,” uvažoval nahlas, „ukrutne by sme dostali, lebo vieš, ako vyzeráš, Miška?!!! Ani by ťa nespoznala.”

Naľakala som sa a vzápäti som pocítila, že skákavá loptička sa z mojej hrude presunula až do hrdielka.

„Pôjdeme najprv k ujovi Vladovi. Tam z teba spravia zase Mišku,” rozhodol oco.

Lenže potom sa zamotalo všetko ešte viac. Teta Vladová mi konečne dala jesť, umyla ma, a zrazu bola tma. Všetci chceli, aby som si išla pospať, len ja som nechcela.

„Nemám tu môj vankúšik, ani medveďa MIŠPULA,” fňukala som. Najviac mi chýbala mamina, ale to som nechcela povedať, aby sa mi nevysmiali.

Nakoniec mi dovolili pozeráť telku UŽ PO ROZPRÁVKE! A zrazu... neviem. Zobudila som sa v cudzej posteli BEZ MIŠPULA a nevedela som pochopiť, čo to má znamenať.

Teta Vladová mi znova dala jesť, povedala, že sa nevolá teta Vladová, ale Eva, a potom sa konečne zobudil aj oco, bolela ho hlava a išli sme domov.

Doma nás čakala KATASTROFA.

Mamina nám otvorila, zamračená ako striga. Uf, takúto ju nemám rada, ani jeden jediný vlások na nej sa netváril prívetivo.

„Kde ste boli, zloduchovia, teraz sa chodí domov?”

Áno, povedala nám ZLODUCHOVIA a nežartovala. Uf-uf. Neodvážili sme sa vyriečiť ani slovíčko.

„Ukradli vám jazyky?” rozhorčila sa mamina tým väčšími a nahnevane nás viedla do izby. „Toto je čo?!!!” ukázala na ružovú dieru, „a toto čo?!!!” zdvihla z kresla jeden poriadne zašpinený a jeden celkom zničený opasok (naše chvosty). „Kuchyňu som vôbec nemohla spoznať...”

„My sme sa hrali na kocúrov,” povedala som previnilo, lebo oco mlčal ako zakliaty. „A potom sme boli stratení a potom sme sa našli a potom sme boli u uja Vlada...”

„Ty mydli do kúpeľne, kým ťa nezmydlím ja. Vyzeráš ako ohava!”

OHAVA? Také odporné slovo! A mamina ho povedala mne! Mne!

Vyrútila som sa s plačom do kúpeľne a bola som tá najzúfalejšia Miška na svete.

VÝMENA MAMIČIEK

Nastalo VELKÉ TICHŮ.

Ocino s maminou sa najskôr pohádali; to sa teda u nás nestáva. Pohádali sa preto, lebo keď mama ocovi vyčítala, odvrával jej. Potom už nevravel nikto nič.

Chcela som mamine všeličo sľúbiť:

„Ak si to praješ, celý deň nevylezím z postielky,“ navrhla som jej napríklad ten najhorší trest, aký poznám.

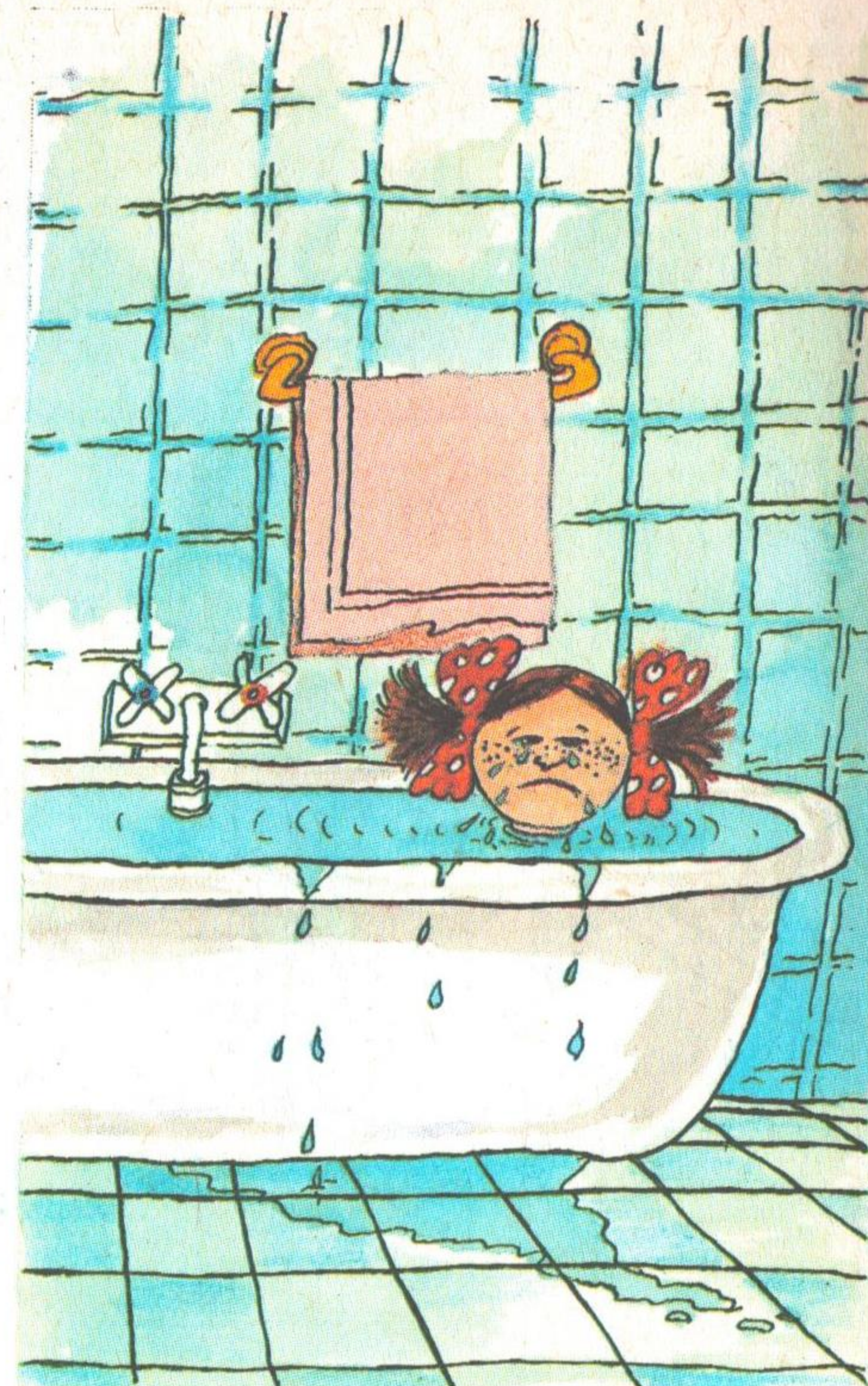
„Choď sa hrať,“ odmietla mama. „Za to, čo ste vyvedli, je každý trest slabý.“

Lenže hrať som sa nemohla. Nešlo to. Zobrala som si macka Mišpula a potichučky som mu do uška šuškala, čo sa všetko prihodilo. †

VELKÉ TICHŮ by možno trvalo navždy, ale poobede našťastie prišiel Vlado (ujo Vlado povedal, že mu tak môžem hovoriť) s Evou (aj teta Eva povedala, že jej tak môžem hovoriť). Tvrdili, že sa prišli presvedčiť, či ešte žijeme – oco a ja – a či nás mama v zlosti nezachlomaždila.

Mamina sa prvýkrát od začiatku KATASTROFY rozosmia-la, ja som si nahlas vydýchla: „Fúúú!“ a zdalo sa, že sa u nás vyjasňuje.

Mamina podrobne rozprávala, ako vyzeral byt, keď sa

vrátila, Eva sa chechtala, oco pokašľoval a Vlado sa uškŕňal. Po chvíli sa začala sťažovať aj teta Eva, vlastne Eva, na uja Vlada, vlastne na Vlada, a pre zmenu pokašľoval on, zatiaľ čo náš oco sa uškŕňal.

Eva s maminou sa dosť dlho striedali v sťažovaní, nálada sa im stále zlepšovala, a vtom oco povedal:

„Keď sa toľko sťažujete, môžeme si vás s Vladom aj vymeniť. Možno budete spokojnejšie!“

Všimla som si, že mama sa na okamih znova zamračila, ako keď rozhrýznete korenie v polievke, ale nechcete, aby si to niekto všimol; potom dôrazne mykla plecami.

„Ak myslíte, že to tak bude lepšie... Prečo nie...“

Nepáčilo sa mi to. Ani trochu. Ibaže aj Eva súhlasila a MŇA sa vôbec NIKTO nepýtal. Ako keby som ani nebola NAŠA.

Urazila som sa. Nech si teda mama ide. Mne je to jedno. Odišla som sa hrať do druhej izby, a ešte som aj zavrela za sebou dvere. Nech vidia!

(Dokončenie v budúcom čísle)

Píše

Terjaua Lehenom!

Ilustruje

Lubor Ondraš

Chlapec s orlými krídlami

Kanadská indiánska rozprávka

(Dokončenie zo str. 12—13)

ako mu matka v sne povedala. Zakliesnil svoj dlhý ostrý lovecký nôž medzi skaly, sadol si a čakal. Onedlho začali mláďatá z celej sily pišťať a pýtať si jesť.

Chlapec vedel, že nadišla rozhodujúca chvíľa. Na krik mláďat rýchlo priletel Veľký orol, zakrúžil nad hniezdom a prudko sa vrhol na chlapca. Pritom však narazil hrudou do noža, zaškriekal a spadol mŕtvy. Chlapec však nevedel, ako sa dostať z hniezda. Nazdával sa, že zomrie od hladu a toľko plakal, až od plaču zaspal. A v spánku sa mu opäť prihovorila matka.

„Si hlupáčik,“ povedala mu. „Urob, ako ti poviem, a všetko sa na dobré obráti. Zajtra Veľkého orla oder z kože a vlez do nej. Potom sa odraz z hniezda, začni mávať krídlami a zlietni na zem.“

Ráno chlapec urobil, ako počul v sne. Odral Veľkého orla z kože, vliezol do nej, prestrčil ruky, chytil sa krídel a chcel zoskočiť z hniezda. Keď však pozrel dolu, zakrútila sa mu hlava a dostal veľký strach. Ľudia boli tak hlboko, že mu prichodili ako muchy. No spomenul si na sen a odrazil sa. Krídla Veľkého orla ho niesli povetím mäkko a bezpečne a chlapec pokojne pristál. Vyliezol z kože a vydal sa na cestu domov. Bola to dlhá cesta, lebo Veľký orol ho odniesol veľmi ďaleko, ale napokon stál pred svojou matkou, ktorá sa s ním s veľkou radosťou zvitla.

Chlapec jej rozpovedal svoje dobrodružstvá, opísal, ako zabil Veľkého orla a ako sa spustil zo skaliska. Hovoril o sebe pyšne, bolo vidieť, že si veľa namýšľa o svojej šikovnosti a sile. No starenka z krajiny Malých ľudí, ktorá bola ešte pri jeho matke, povedala:

„Och, márnomyseľný chlapče, nenamýšľaj si o sebe toľko. Tvoja sila je nič, tvoja šikovnosť je nič, tie ťa nezachránili. Zachránila ťa sila našich myšlienok. Tie pretrvávajú na večné časy, tie budú tu, aj keď už všetko ostatné pominie a zlyhá.“

A chlapec počúval a potom sa zamyslel nad tým, čo povedala starenka z krajiny Malých ľudí a odvtedy sa už nikdy nevystatoval svojou silou.

Prel. OTAKAR KOŘÍNEK
Ilustr. BEATA NÁGELOVÁ

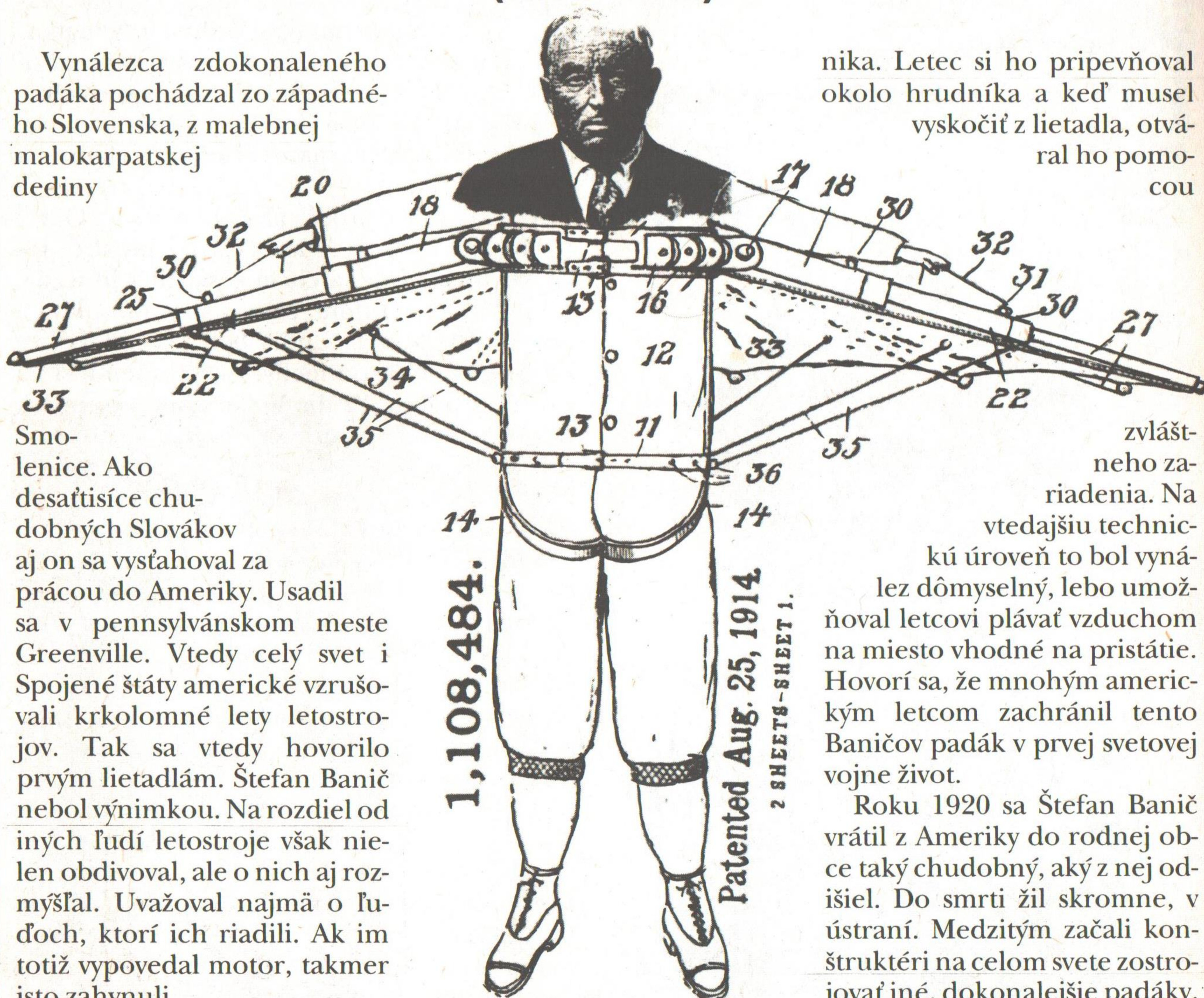

S rozvojom letectva pribúdalo nielen lietadiel, ale aj leteckých nešťastí. Nejednen letec zahynul pri leteckej havárii. A tak si mnohí vynálezovia lámali hlavu, ako im zachrániť život. Jedným z nich bol Slovák Štefan Banič.

ŠTEFAN BANIČ
(1870-1941)

Vynálezca zdokonaleného padáka pochádzal zo západného Slovenska, z malebnej malokarpatskej dediny

nika. Letec si ho pripevňoval okolo hrudníka a keď musel vyskočiť z lietadla, otváral ho pomocou

Smo- lenice. Ako desaťtisíce chudobných Slovákov aj on sa vystaňoval za prácou do Ameriky. Usadil sa v pennsylvánskom meste Greenville. Vtedy celý svet i Spojené štáty americké vzrušovali krkolomné lety letostrojov. Tak sa vtedy hovorilo prvým lietadlám. Štefan Banič nebol výnimkou. Na rozdiel od iných ľudí letostroje však nielen obdivoval, ale o nich aj rozmýšľal. Uvažoval najmä o ľuďoch, ktorí ich riadili. Ak im totiž vypovedal motor, takmer isto zahynuli.

Pravda, v tom čase už jestvovali prvé padáky. Boli však veľmi nespoľahlivé. Baničovi sa podarilo zostrojitiť taký, ktorý mal podobu zloženého dážd-

zvláštneho zariadenia. Na vtedajšiu technickú úroveň to bol vynález dômyselný, lebo umožňoval letcovi plávať vzduchom na miesto vhodné na pristátie. Hovorí sa, že mnohým americkým letcom zachránil tento Baničov padák v prvej svetovej vojne život.

Roku 1920 sa Štefan Banič vrátil z Ameriky do rodnej obce taký chudobný, aký z nej odišiel. Do smrti žil skromne, v ústraní. Medzitým začali konštruktéri na celom svete zostrojovať iné, dokonalejšie padáky. Zásľuhy Štefana Baniča to však nezmenšilo. Jeho meno už navždy zostalo v dejinách svetového letectva.

JÁN BARICA

Ako sa **NESTAŤ NEOKRÔCHANCOM**
o **SNOch**

ZVONIMIR
BALOG

Ak už žiješ ledažako, aspoň nesnívaj hocičo. Pretože aj sen je tvoj život, jeho druhá strana, ktorá môže byť dokonca lepšia, než je skutočnosť.

Sen však môže byť i oveľa horší než život; predstav si, že sa ti sníva o tom, že si chorý, že si opustený, že musíš jesť jedlo, ktoré z duše nemáš rád.

V každom prípade ti sen môže zlepšiť, ale aj pokaziť nasledujúci deň.

Preto je najlepšie, ak si sny naplánuješ, ako si plánuješ čas na hranie. Inými slovami, ak si sám vyberieš, o čom chceš snívať.

Odporúčam ti, aby si nesníval o osobe, ktorá sa tvári, že je ti priateľom, ale za chrbtom ťa ohovára. Taká osoba ti môže pokaziť nielen sen, ale aj celý deň. Je lepšie, keď sa ti sníva o nejakej osobe, ktorá ti je milá. Podarí sa ti to, ak pred spaním budeš na ňu dlho, dlho myslieť.

Pekný je aj sen, keď bežíš cez nekonečné

kvitnúce lúky . . . Keď sa z takého sna prebudiš, budeš sa cítiť ľahký ako motýľ.

Ak si hlboko zamyslený, aj šumenie vody v splachovači ti môže pripadať ako hučanie vodopádu na horskom potoku.

Ak chceš snívať o slnku, najprv si dlho opakuj slnko, slnko, slnko, až kým nepocítiš, že ťa hreje na tvári a že je ti teplo. Potom iste budeš snívať, že je leto, že sa kúpeš v nejakom teplom mori.

Ak nemôžeš rýchlo zaspáť, dobre je myslieť na ovce, počítať jahňatá, kým neupadneš do sna. Okrem toho je to veľká príležitosť, aby si sa preskúšal, do koľkých vieš rátať.

S ovcami však opatrne. Ak sa nimi priveľa zaoberáš, aj sám by si sa mohol stať ovcou. A namiesto rozprávania by si ľahko mohol bľačať.

Prekladá PETER ČÁČKO
Ilustruje PETER CPIN

Deti v *Zelenom*

*Máj, máj, máj, zelený,
bez koreňov sadený.*

Voľakedy nebolo v dedine dievčata, ktoré by nemalo pod oblokom máj. Stromy však nerastú ako huby po daždi, a tak už roku 1770 Kráľovská miestodržiteľská rada vydala zákaz rúbať stromy na máje. Ale aby tento zvyk celkom nevyvymizol, povolili vyťať aspoň jeden pre všetky dievčatá v dedine. Pri Nitre, kde zoťaté brezy lemovali chodník od cesty až k domu dievčata, mohli mládenci zoťat šesť briez. Aby sa ani jedno dievča neurazilo, štyri postavili ku kostolu a dve k hostincu. Tam si spoločne zaspievali: „Zoťali brezu, už ju vezú, už na ňu chlapci nepolezú.“

Dážď, dážď, májový dážď, budú mi z teba vlasy rásť.

Deti narodené v máji bývajú šťastné. Iba vlasy im začnú skoro šedivieť. Vraj preto, lebo aj stromy majú v máji hlavy - koruny - obsypané bielymi kvetmi.

* Mládenci boli odjakživa presvedčení, že každé dievča, ktoré sa im páči, musí byť do nich zaľúbené. Dievčatá sa spoliehali nielen na svoju krásu, ale aj na rôzne čary. A to nielen pred sto, či dvesto rokmi. Už Slovienky poznali zaklínadlá a čary, ktoré im pričarovali mládenca. Napríklad dali mládenecovi vypiť vodu, v ktorej sa umyli. Ak mládenec odolával, vzali nitku z jeho odevu, dali ju do vosku, hodili do ohňa a zariekali: „Ako sa topí v ohni tento vosk, tak nech sa topí túžbou po mne jeho srdce.“

* Máj je mesiac sviežej zelene, voňavých kvetov, vtáčieho spevu, lásky. Je to mesiac, v ktorom slávime deň matiek. Viete, že nielen vy, ale aj vtáčiky majú svoju mamu? A akú starostlivú! Preto mi je vždy hrozne ľúto, keď vidím chlapcov, ktorí hádžu kamene alebo strieľajú zo vzduchovky trebárs do vrabcov. Veď čo ak zabijú práve mamu malému vtáčatku?

* Máj, láska a orgován patria od dávna k sebe. Orgován nádherne rozváňa vo dne v noci. Len si nemysli, že rozváňa kvôli tebe. Svojou vôňou vábi včely na sladký nektár. Včely sa napijú a ani nevedia o tom, že pritom spravia užitočnú prácu - opelia kvety. Niekde som čítala pôvabné prirovnanie, že včely sú vlastne lietajúci poštárci, ktorí roznášajú voňavé ľúbostné lístky od kvetu ku kvetu.

* Ako rozoznáš ježka od ježice? Dosť ťažko, obaja sú pichľaví. Ježko je však o niečo väčší. Keď v auguste zaňuchá stopu ježice, ani su ju nevšimne, radšej si hľadá niečo pod zub. No keď ju zaňuchá v apríli alebo v máji, správa sa ako pojašený. Ani to najlepšie jedlo ho nezaujima. Ide len za jej stopou. Keď nájde ježicu, je blažený. Ježica však zlostne fučí a uteká preč. Lenže ježko sa nenechá len tak ľahko odbyť. No a ježica po chvíli už nefučí tak nepriateľsky a neponáhľa sa preč tak rýchle, aby ju ježko nedohonil. Lenže ježkova láska je ako májový dážď. Keď náhodou stretne o dva mesiace svoju ježicu, radšej sa venuje chutnej larve. Ježici však zostane na stretnutie s ježkom pamiatka - ježuliatka. Pichajú? Keď sa narodí nie. Ale už o pár dní sa im na chrbátiku začnú vypúčať malé priesvitné pichliačiky.

V poslednom čase veľa ježkov skončí svoj život pod kolesami áut. Chráňte ich, deti, sú užitočné. Požerú veľa škodlivého hmyzu.

Prvý máj bol a bol sviatok,
všetko v kvete stálo,
srdiečko sa radovalo,
slniečko sa smialo.

Ludmila Podjavorinská

* Zasad' strom tretieho tisícročia.

Zasadili ste už lipu? Kto nestíhol, ešte môže. Nemusí to však byť len lipa. Mám nápad! V lese rastú pri veľkých duboch, bukoch či iných stromoch, maličké stromčeky, ktoré vyrástli zo semenok. Čo keby ste ich opatrne vykopali a presadili pred svoju školu. Najlepšie, keď sa dohodnete s učiteľom prírodopisu, záhradníkom alebo lesníkom.

A teraz pozor!

V Slniečku uverejníme meno každého, o kom nám pani učiteľka napíše, že zasadil stromček. Desiatim šťastlivcom, ktorých mená vylosujeme, pošleme kolekciu pekných kníh. Najkrajšou odmenou však bude, keď si v treťom tisícročí odpočiniete v tieni svojho stromu.

Pripravila MARTA ŠURINOVÁ
Ilustrovala DANIELA ONDREIČKOVÁ

Tak ako sa každý rok na jar vracajú lastovičky, vracia sa na stránky Slniečka sova, presnejšie sova klubová. To preto, lebo každoročne v jarných mesiacoch prichádza do slovenských škôl prihláška do nového ročníka

KLUBU MLADÝCH ČITATEĽOV

a jeho znakom je práve sova, odpradávná symbol múdrosti a učnosti. V septembri tohto roku začnú vychádzať knihy už 29. ročníka KMČ a väčšmi ako inokedy máme dôvod zaplietť do toho sovu, či skôr sovy, pretože prémiovou knižkou bude pestré všeličo o všetkých ozajstných sovách, ktoré žijú na našom území. Veselé i vážne rozprávanie doplnia zaujímavé farebné fotografie a obrázky.

No jednu sovu tam predsa nenájdete a ani my sme ju doteraz nikdy nespomínali.

Je to sova vypchatá.

Aby sme tento nedostatok napravili, prinášame aspoň jej obrázok.

Ako vidíte, nie je vypchatá hocičím, ale knihami 29. ročníka KMČ. Chcete získať kúšтик múdrosti zo sovieho brucha v podobe niektorej z kníh?

Nijaký problém! Vystrihnite a vyplňte prihlášku, dajte ju podpísať rodičom a pošlite ju priamo na adresu:

Klub mladých čitateľov,
Nám. SNP 12,
815 19 Bratislava.

A teraz

Ak sa stanete členom KMČ, objednané knižky dostanete až o 30% lacnejšie, ako je uvedené na zozname.

Napríklad za Obrázkovú encyklopédiu zaplatíte o 33 korún menej, takže vám zostane na ďalšiu knihu.

ROCK
ON CRUS
JUŽA pre JULA

V 29. ROČNÍKU SI OBJEDNÁVAM TIETO KNIHY:

Meno .....

Ulica, číslo .....

Miesto, okres, PSČ .....

	Číslo	Počet objed. kníh	29. ROČNÍK KMČ – ŠKOLSKÝ ROK 1991–92 NÁZOV KNIHY	Vyjde asi v štvrtroku	Cena
A	1.		Malinský: Rozprávky pod stromček	III. Q. 91	35,-
	2.		Němcová: Martinko Kinkaš	IV. Q. 91	50,-
	3.		Collodi: Pinocchiove dobrodružstvá	I. Q. 92	60,-
	4.		Lehenová: Miška je myška?	II. Q. 92	29,-
B	5.		O. Sliacky: Panička v líščej koži	IV. Q. 91	95,-
	6.		Kofko jahôd rastie na mori?	I. Q. 92	55,-
	7.		Arden: Záhada bezhlavého koňa	I. Q. 92	40,-
C	8.		Saint-Exupéry: Malý princ	IV. Q. 91	48,-
	9.		Amicis: Srdce	IV. Q. 91	65,-
	10.		Pankovčin: Mamut v chladničke	III. Q. 91	30,-
	11.		Salón správneho dievčaťa	I. Q. 92	30,-
D	12.		Aubryová: Zabudnutý prameň	II. Q. 92	38,-
	13.		Ferko M.: Rinaldo Rinaldini I.	III. Q. 91	75,-
	14.		Ferko M.: Rinaldo Rinaldini II.	IV. Q. 91	40,-
	15.		Bulyčov: Planéta zamrzutej smrti	IV. Q. 91	65,-
	16.		Vároš: Vraký plné pokladov	II. Q. 92	100,-
V	17.		Verne: Vynález skazy + Zelený lúč	II. Q. 92	49,-
	18.		Verne: Dvadsaťtisíc míľ pod morom	IV. Q. 92	49,-
	19.		Verne: Pätnásťročný kapitán	I. Q. 92	49,-
MP	20.		Scarry: Čo robíme celý deň (v angličtine)	IV. Q. 91	65,-
	21.		Elliott-King: Obrázková encyklopédia	III. Q. 91	110,-
	22.		Medzinárodný deň smutných	III. Q. 91	47,-
	23.		Kolektív: Album rocku	IV. Q. 91	150,-
	24.		Defoe: Robinson Crusoe	IV. Q. 91	79,-
P	25.		Glocko: Ruža pre Jula Verna	II. Q. 92	60,-
	30.		Vraví sova o sove	II. Q. 92	

VYPLŇTE ČITATEĽNE PALIČKOVÝM PÍSMOM

Ceny kníh sú orientačné, pre členov KMČ budú nižšie.

Podpis rodiča

Podpis člena

Waldemar Bonsels: VČIELKA MAJA A JEJ DOBRODRUŽSTVÁ

Všakovakí nezbedníci – mušky, chrobáčky a na ich čele nepolepšiteľná, všetečná, ale dobromyseľná včielka Maja – sa vám predstavia v knihe o Majiných dobrodružstvách, ktorá vychádza v Mladých letách.

Knižka je trochu iná ako slávny televízny seriál. Je bohatšia o rad príhod a huncútstiev, ktoré všetci tí lapajú pozaživali. Krásnymi farebnými ilustráciami ju vyzdobila Renáta Vlachová. Má 162 strán a stojí 55,- Kčs.

Objednávam: W. Bonsels: Včielka Maja . . . výtlačkov

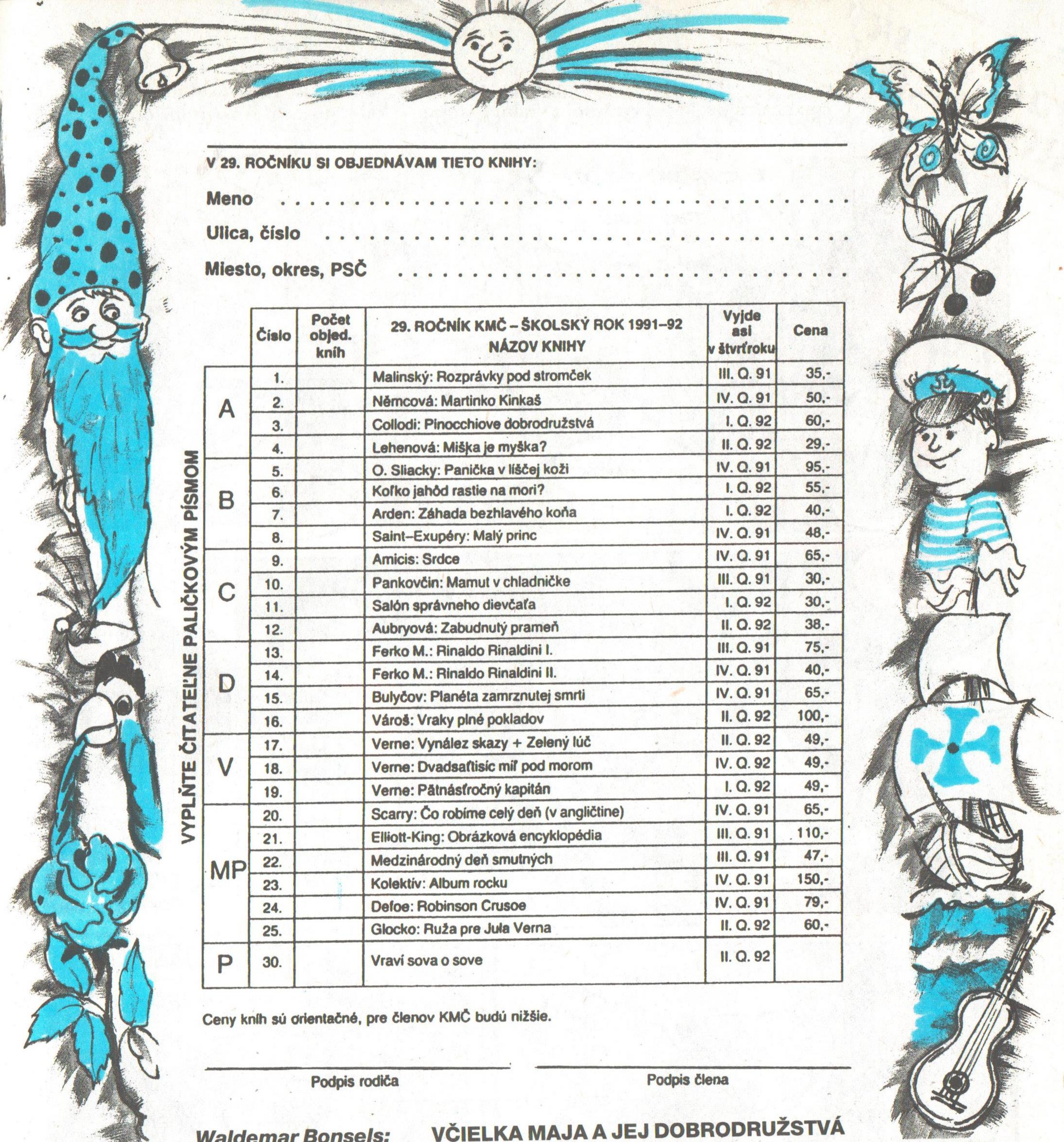
Meno: ..... ulica a č. domu: .....

PSČ, bydlisko: .....

podpis rodiča, resp. podpis a pečiatka inštitúcie: .....

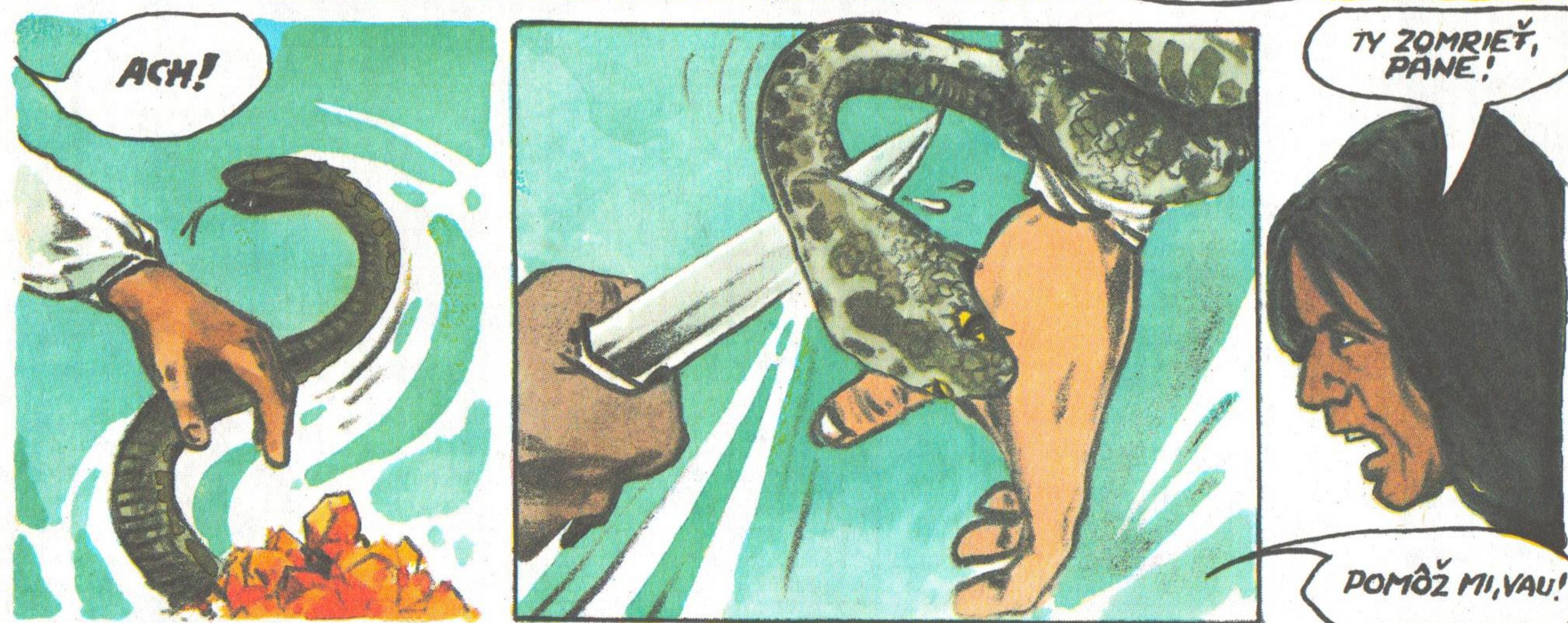
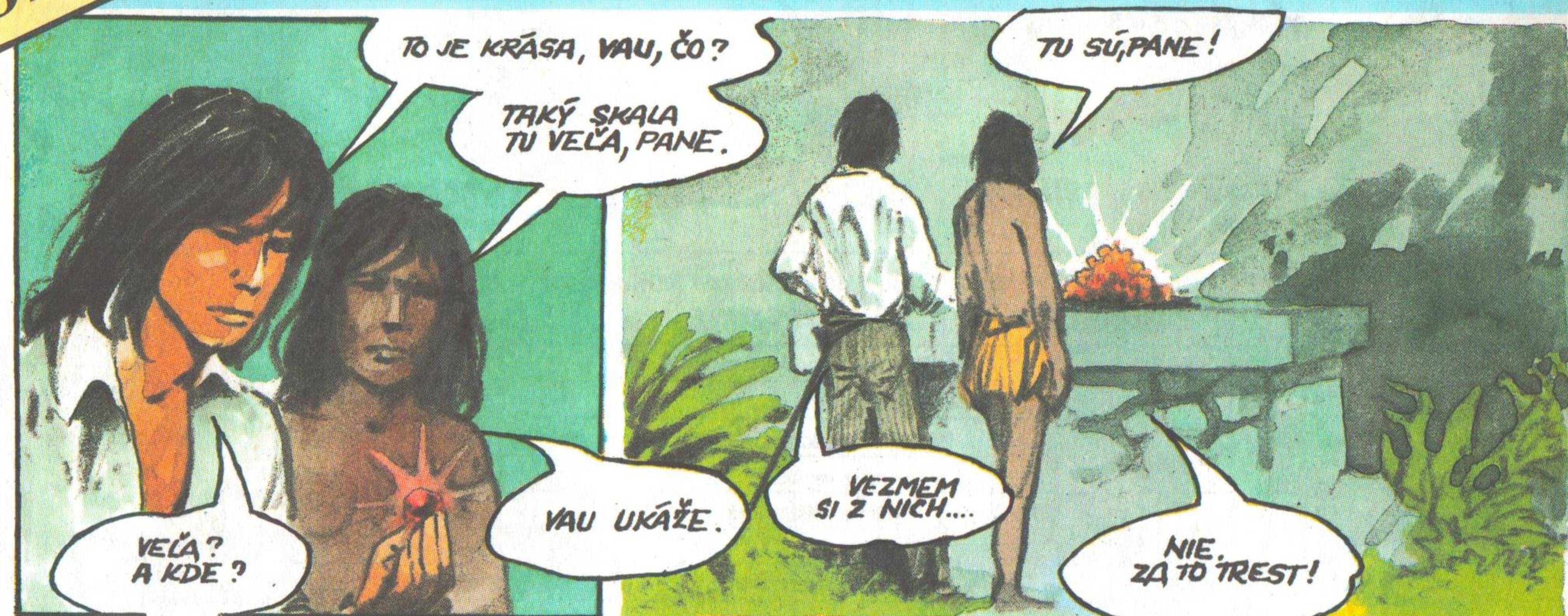
Objednávky posielajte na adresu: Vydavateľstvo Mladé letá Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava

POZOR! Ak si knihu objednáš u nás, nemusíš platiť poštovné!

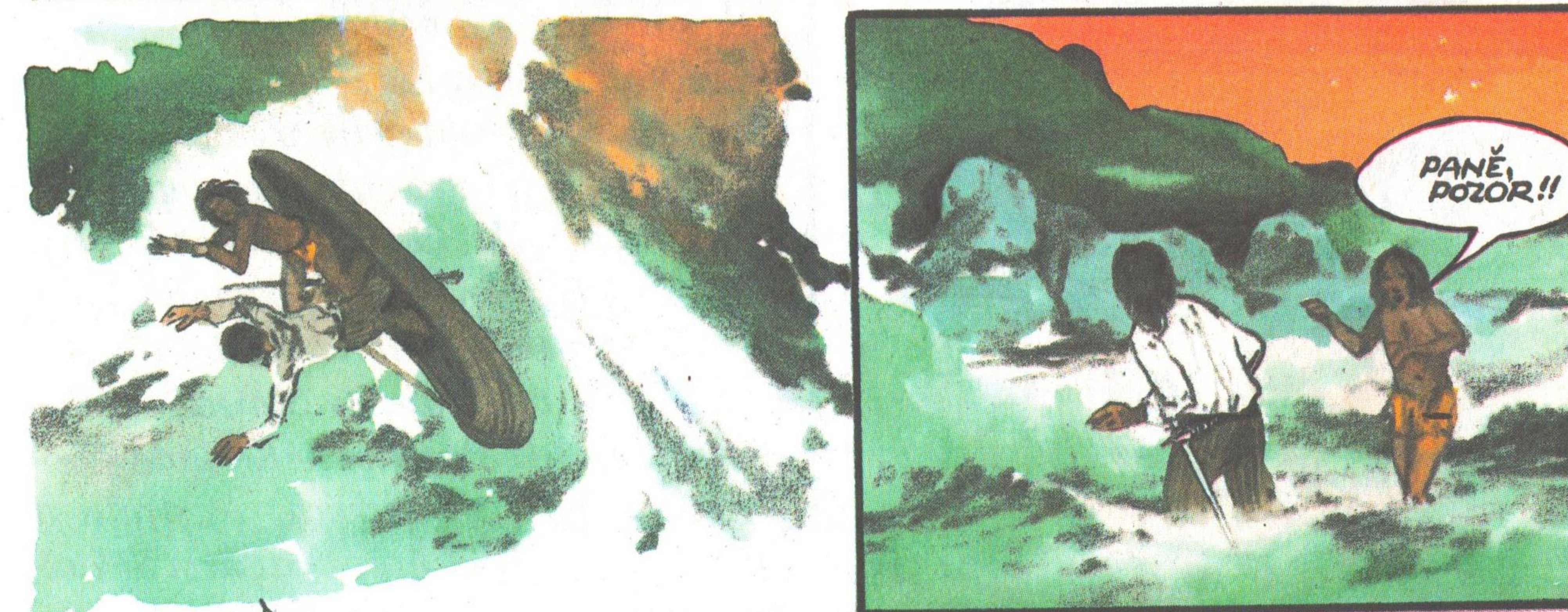

Po potopení pirátskej lode ocitol sa Karol Jetting na pustom ostrove. Pomocou nástrojov, ktoré vyniesol z vraku potopenej lode, postavil si skromné obydlie. Skro-

Píše MILAN ĎURKOVIČ

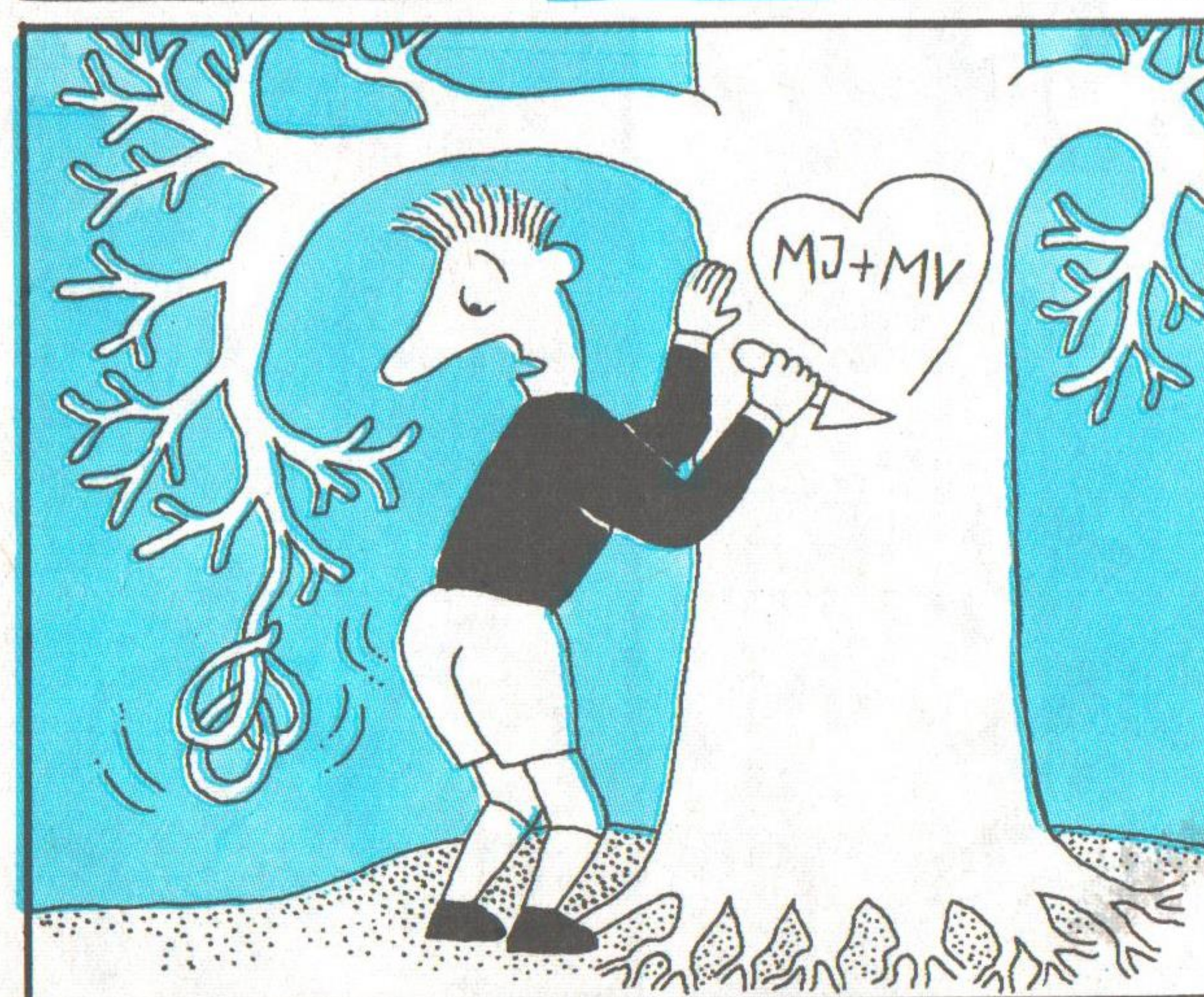
til si niekoľko kôz a iných zvierat a začal žiť životom Robinsona. Pri jednej z potuliek po ostrove objavil obrovskú kamennú sochu, ktorú nazval Pán hrôzy. Všade okolo nej boli ľudské kosti. Jetting pochopil, že sa ocitol na obetnom ostrove a čoskoro sa o tom presvedčil na vlastné oči.

Kreslí LUBOŠ HLA VSA

V ŠKOLE MARIANA VANEKA

Vzácný list

Každému peknému listu, ktorý príde do Slniečka, sa potešíme ako milému hosťovi. A ak ten list napíše rodina pána Mariána Šťastného z Kanady, to máme v redakcii priam sviatočný deň. Marián Šťastný, vynikajúci športovec-hokejista, bývalý česko-slovenský reprezentant je totiž predsedom Svetového kongresu Slovákov, organizácie, ktorá združuje prevažnú väčšinu Slovákov žijúcich v zahraničí; tých, ktorí kedysi dávno odišli do cudziny za chlebom, i tých, ktorých z vlasti vyhnala krivda a nespravodlivosť.

Svetový kongres Slovákov dbá o to, aby ani jedni ani druhí nežili v cudzom svete opustene, a najmä, aby nezabudli na svoju rodnú vlasť a materinskú reč. V tejto zásluhnej činnosti mu pomáha naša Matica slovenská. Okrem iného aj tým, že sa stará o to, aby si Slniečko mohli prečítať aj deti Slovákov v Kanade, Spojených štátoch amerických, Austrálii a inde vo svete. Veď práve čítaním Slniečka, ako sa dozvedáme zo vzácného listu, jeho článkov o velikánoch slovenského národa prebúdza sa v slovenských deťoch v ďalekej cudzine záujem i hrdosť na svoj pôvod. „Pokračujte ďalej v uverejňovaní takýchto príspevkov plných slovenskej hrdosti, slovenské deti za hranicami na ne čakajú,“ píše sa v závere vzácného listu.

Vaši vdáční čitatelia
Eva, Marian
a deti Šťastnovci.

I vašim menom, deti, za list i za finančný darček na podporu Slniečka rodine Mariána Šťastného srdečne ďakujeme.

TAJNIČKA

Zaiste sa nemyľim, že Winnetou je tvoja obľúbená kniha. Prečítal si ju už niekoľkokrát a nespočetne ráz si sa už podľa nej zahral. Kniha Karla Maya je však len výmyslom o Indiánoch. Pravdaže pekným a vzrušujúcim, veď v nej statočný indiánsky náčelník a jeho biely brat Old Shatterhand zvädzajú zápas proti nespravodlivosti a zlu bielych ľudí. Predsa je to však len výplod spisovateľovej fantázie. Ak sa však chceš dozvedieť o tom, ako Indiáni skutočne žili, potom siahni po knihe **INDIÁNI NA VOJNOVOM CHODNÍKU**, ktorá vychádza v Mladých letách v edícii Klub mladých čitateľov. Dozvieš sa v nej všetko, čo chceš o Indiánoch vedieť. A kto túto zaujímavú knihu napísal? To sa dozvieš, keď vylútiš moju tajničku. Ak chceš byť jedným z troch šťastných výhercov tejto knižky, potom si to nenechaj pre seba, ale **meno autora si napíš na korešpondenčný lístok, nalep naň súťažný kupón a pošli do Slniečka**, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava.

Tajnička dopĺňovačky z čísla 5 znie: Čin-Čin. Slniečkársky odznak vyhrávajú: Z. Straková, Nové Mesto n/V.; M. Petróczyová, Bratislava; E. Košíková, Nové Sady; T. Szabados, Komárno; M. Lada, Rožňava; S. Hlušková, Nižná; L. Úradník, Piešťany; P. Mišún, Martin; L. Dugovičová, Bratislava; S. Axelsson, Švédsko.

Tajnička Tajnička

LIST s veľkým srdcom

Milé Slniečko, už sa neviem dočkať, kedy zasa vyjdeš a potešíš nás mnohými článkami, ktoré sa nám náramne páčia. Naša pani učiteľka sa volá Eva Varcholová a ja sa volám Katarína Magočová. Naša trieda nevie, že Ti pišem za všetkých, ale keď sa to dozvedia, potešia sa. Posielam Ti veľké srdce.

Katarína Magočová,
3. a., Humenné

SO SLNIEČKÁRSKYM
BICYKLOM
PO SLOVENSKU

Správna odpoveď z čísla 6:
MODRA.

Slniečkársky odznak vyhrávajú:

M. Höger, Podbrezová; M. Sujá, Bratislava; E. Matúšková, Dolný Kubín; M. Babič, Sliač-kúpele; L. Dorková, Jaklovce; J. Kralčáková, Veľké Zálužie; L. Krebsesová, Prievidza; V. Havlíková, Bratislava; M. Čermanová, Dedinka a J. Čepelová, Košeca.

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá.
Adresa redakcie: Mladé letá, Nám. SNP
12, 815 19 Bratislava, telefón 394 179.

Šéfredaktor Ondrej Sliacky, výtvarný redaktor Svetozár Mydlo, grafická úprava Viera Fabianová.

Tlačia Polygrafické závody, š. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS Ústredná expedícia a dovoz tlačie, Nám. Slobody 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku 5 Kčs, ročné predplatné 50 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

Kresba na 1. str. DRAHOMÍR TRŠTAN
Kresba na 32. str. JOZEF CESNAK

© ČTK — Presfoto Praha

KUPÓN Č. 9

TAJNÍČKA • TÁNIČKA

Poviem ti o peknej knižke

